

MÁK VLČÍ – PROBLÉM NEJEN PRO PĚSTOVÁNÍ OBILNIN

Mák vlčí je plevelným druhem, který se na území naší republiky vyskytuje především v teplejších oblastech, zejména v porostech obilovin a ozimé řepky. Ochrana pěstovaných plodin před tímto plevelem spočívá především v dodržování všech pravidel pro regulaci plevelů, včetně aplikace účinných herbicidních látek ve vhodném termínu, hubení plevelu na nezemědělské půdě a střídání osevních postupů.

Mák vlčí (*Papaver rhoeas*), obvykle nazývaný vlčí mák, je jednoletý ozimý plevelný druh z čeledi makovité (*Papaveraceae*), ronící ze všech částí bílé mléko. Rostlina je též známá pod lidovými názvy ohníček, červánčí, maková panenka, pleskánek, tleskanec, pukavec, kohoutek, slepý mák a divoký mák.

POPIS DRUHU

Mák vlčí je rostlina s větveným křovitým kořenem a jednoduchou nebo jen slabě větvenou lodyhou, 20–90 cm vysokou, která je i v horní části odstále štětinatá. Spodní listy jsou řapíkaté, horní a přisedlé, v obrysu podlouhlé, 1–2x peřenodílné až peřenosečné, s úkrojky ostře zubatými s tím, že koncový úkrojek lodyžních listů je obvykle větší než úkrojky postranní. Všechny listy jsou střídavé a také štětinaté jako lodyha. Květy vyrůstají na dlouhých přitiskle nebo odstále štětinatých stopkách. Jednotlivé květy na koncích stonků jsou před rozvitím sehnuté a korunní plátky jsou kryty dvěma štětinatými kališními lístky, které po rozkvetu opadávají. V květu tedy rostlině zůstávají jen výrazné čtyři korunní lístky, které jsou sytě červené, široké, navzájem se překrývají a na bázi mají často fialovou až černou skvrnu. Tyčinky jsou černofialové a na rozdíl od většiny příbuzných druhů jsou nitkovité a pod prašníky neztluštělé. Charakteristický je i tvar plodu – makovice, kterou představuje 1–2 cm velká tobolka, jež je lysá a široce vejčitá, po dozrání dřevnatí. Semena jsou ledvinovitého tvaru, matná, asi 1 mm dlouhá, šedohnědá, se zřetelně síťovaným povrchem a čtvercovými poličky, a vypadávají otvorem pod zaschlým věncem blizen. Rostlina kvete od května do července, při příznivě teplém počasí až do října. Mák vlčí se rozmnožuje pouze generativně. Na jedné rostlině dozrává 10 000 až 20 000 semen, s poměrně dlouhou a nepravidelnou dormancí, která mohou vzcházet během celého roku, i při nízkých teplotách půdy kolem 1 až 2 °C. V půdě zůstávají životná více než pět let, přičemž vzchází dobře i z povrchu půdy.

NÁROKY NA STANOVIŠTĚ

Mák vlčí je původem z Blízkého východu. V současné době je rozšířen v Evropě, Asii, Severní Americe a všude v mírném klimatickém pásmu. Nejvíce je rozšířen v Evropě, a to plošně na celém území kromě Dálného severu. Mák vlčí byl rovněž zavlečen do Severní Ameriky, Austrálie a na Nový Zéland. Na našem území se vyskytuje především v teplejších oblastech od nížin až do podhůří. Hojně se s ním setkáváme v polních kulturách, přičemž nejčastěji zapleveluje obilniny a ozimou řepku, méně pak okopaniny a víceleté píce. Často též roste v zahradách, školkách, vinicích, na rumištích, úhořech, neobdělávaných pozemcích, na navážkách, v příkopech, při okrajích komunikací, v kolejistích a odstavných železničních plochách, odkud se může dále šířit. Vedle přirozeného vysemenění na

Mák vlčí je už z dálky nápadný svými květy

stanovišti se může šířit též osivem. Navíc semena máku vlčího mohou procházet zažívacím traktem ptáků bez poškození, což umožňuje jejich další šíření.

MOŽNOSTI OCHRANY

V České republice je mák vlčí považován za plevelný druh, jehož význam v posledních desetiletích narůstá, zejména kvůli jeho vysoké reprodukční schopnosti a silnému zaplevelení neobdělávaných ploch. Pro eliminaci máku vlčího je nutné dodržovat všechny zásady nezbytné pro regulaci plevelů, zejména vhodné používání účinných herbicidních látek v optimálním termínu, hubení tohoto plevelu na nezemědělské půdě, střídání osevních postupů, plodin a účinných herbicidů.

Mák vlčí reaguje velmi citlivě na podmínky růstu. Tam, kde roste bez konkurence, se stávají jednotlivé rostliny mohutnými a produkují značné množství semen. Při hustotě 270 rostlin/m² je schopna každá rostlina vytvořit průměrně šest tobolek. Pokud působí pšenice jako kompetitor, rostliny máku vlčího jsou potlačeny, ale kvetou a tvoří průměrně jednu tobolku. V dobře zapojených porostech má tedy tento plevelný druh výrazně zhoršený růst. Kromě máku vlčího se na zemědělské půdě šíří též mák pochybný (*Papaver dubium*), jehož vývoj je ranější a rychlejší. Proto v době aplikace herbicidů bývá v pokročilejší růstové fázi a snadněji regeneruje v porovnání s mákem vlčím. ■

Dr. Ing. Zdeněk Chromý
ÚKZÚZ Brno
Foto Jörg Hempel